

Novčana naknada štete za duševne boli zbog smrti bliske osobe

Financial Compensation for Mental Pain Caused by a Death of a Close Person

Mr. sci. Gordana Hrvić

Kantonalni inspektor rada u Sarajevu
e-mail: gordana_hrvic_82@hotmail.com

Sažetak: U normalnim životnim situacijama, usljed štetnog događaja koji ima za posljedicu smrt neke osobe, pojava duševnog bola kod najbližih srodnika umrle osobe neupitna je činjenica. Najbliži srodnici umrle osobe su posredno oštećeni i imaju pravo na naknadu za duševni bol koji trpe zbog smrti bliske osobe, dakle na ime pretrpljene posredne štete.

Obzirom da je duševna bol vid nematerijalne štete te da ne postoji mogućnost povrata u pređašnje stanje, jedini način naknade ovako nastale štete jeste naknada u novcu. Novčani iznos koji se dosuđuje u ovakvim situacijama predstavlja satisfakciju za pretrpljenu štetu i služi kao sredstvo za pribavljanje nekog zadovoljstva i ublažavanje boli zbog gubitka bliske osobe.

Nesporno je da je bol roditelja najveći, naročito majke za djetetom, kao i da djeca zbog smrti roditelja doživljavaju traumu veoma jakog intenziteta te da će zbog svoje mladosti duže patiti u odnosu na starije osobe. Bol roditelja uglavnom je trajniji nego bol bračnog druga naročito ako se radi o mladom bračnom drugu iz vremenski kratkog braka zbog mogućnosti uspostavljanja nove bračne ili vanbračne zajednice.

Sve ove okolnosti su od bitnog značaja prilikom utvrđivanja iznosa novčane naknade za duševne boli zbog smrti bliske osobe.

Gljučne riječi: duševna bol zbog smrti bliske osobe, posredno oštećeni, novčana naknada, nematerijalna šteta.

JEL klasifikacija: K19

<http://dx.doi.org/10.14706/DO152111>

Historija članka
Dostavljen: 24.10.2014.
Recenziran: 16.01.2015.
Prihvaćen: 26.01.2015.

Abstract: *In normal life circumstances, due to a harmful event which results in a death of a person, it is an undisputed fact that the closest relatives of a deceased person experience mental distress. The closest relatives are indirectly damaged, and the right for compensation for mental distress that they have suffered from due to the death of a close person is the right on behalf of the indirect loss they have experienced.*

As the mental distress belongs to the scope of an immaterial damage, an intangible loss and there is no possibility to go back to the previous state of things, the only way to compensate for this type of loss is monetary compensation. The amount of money that is adjudicated in these cases represent satisfaction for the loss that has been experienced and are a mean which serves the purpose of relieving the pain for the loss of a close person.

It is widely known that the pain a parent experiences, especially the one a mother experiences when she loses a child, and the trauma children experience when they lose a parent are of high intensity.

Children will suffer from the experience longer than older persons due to their youth. The pain parents experience is more permanent than the pain a spouse experiences, especially if it is a young spouse from a short marriage since there is a possibility to establish a new marriage or cohabitation. All these circumstances are of the vital importance when determining the amount of money

Keywords: *mental distress caused by the death of a close person, the indirectly damaged, an immaterial damage, an intangible loss.*

JEL Classification: K19
<http://dx.doi.org/10.14706/DO152111>

Article History

Submitted: 24.10.2014.

Resubmitted: 16.01.2015.

Accepted: 26.01.2015.

1. Uvod

Smrt nekog lica kako prirodna tako i smrt prouzrokovana štetnom radnjom, po prirodi stvari uzrokuje bol svima koji su voljeli umrlog i redovno je izvor patnji određenog broja ljudi. Krug ljudi pogođenih nečijom smrću ponekad je izrazito široki i obuhvata članove porodice umrlog, rodbinu, prijatelje, poznanike, poslovne partnere i slično.¹ Međutim, kod najbližih srodnika smrt oštećenog može izazvati teške posljedice u vidu psihičkih oboljenja, a koje su u Zakonu o obligacionim odnosima² (u daljem tekstu ZOO) nazvane duševnim bolovima. U takvim situacijama sud može u slučaju smrti neke osobe prouzročene štetnom radnjom, dosuditi članovima njene uže porodice novčanu naknadu za njihove pretrpljene duševne bolove, u kojem slučaju su oni posredno (indirektno) oštećeni jer na taj način trpe nematerijalnu štetu. Dakle, ova lica uz ispunjenje zakonom propisanih uslova, imaju pravo na naknadu nematerijalne štete, iako štetna radnja nije bila direktno usmjerena na njih.³

U pravnoj teoriji pod duševnim bolom smatra se stanje duševne patnje, stanje stalne tuge nezavisne od spoljnih događaja, što je glavni uzrok melanholije i depresije.⁴ Zakonska definicija duševnog bola ne postoji, ni u medicini, ni u pravu, pa ni u psihologiji. Za određivanje ovog pojma mora se poći od same povrede prava ličnosti, koja kod čovjeka izaziva određeni subjektivni odnos ili stav prema povredi koja mu je nanesena, a koji predstavlja ustvari izvjesnu emociju. Iz toga proizilazi da

---

¹O smrti kao uzroku nastanka duševnih bolova kod bliskih osoba umrlog više: I. Crnić; I.Grbin; O.Jeličić; H.Momčinović; S.Anelović; A.Lui; M.Ćurković: Naknada nematerijalne štete po ZOO, Pravni i medicinski aspekti. Organizator, Zagreb, 2003., str 35. te Stevan Jakšić, Obligaciono pravo, Veselin Masleša, Sarajevo, 1953., str. 266 i Ž.Đorđević; V.Stanković: Obligaciono pravo - opšti deo. Savremena administracija, Beograd, 1980. str. 300

² Zakon o obligacionim odnosima SFRJ ("Službeni list SFRJ" broj: 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89), takav je preuzet kao republički zakon i noveliran u "Službenom listu RBiH" broj: 2/92, 13/93 i 13/94, te je donesen Zakon o izmjenama Zakona o obligacionim odnosima FBiH "Službene novine FBiH" broj: 29/03. U Republici Srpskoj je preuzet na osnovu člana 12. Ustavnog zakona za sprovođenje Ustava RS ("Sl.glasnik RS" broj: 21/92).

³ Vidi: Stevan Jakšić, Obligaciono pravo, Veselin Masleša, Sarajevo, 1953., str. 266, a slično i Ž. Đorđević, V. Stanković, op.cit., str. 300, te J. Radišić, op.cit., str. 201-203.

⁴ Definicija prema P.Trifunović: Naknada neimovinske štete zbog smrti bliskog lica, Pravni život 1998,t.II,br 10,str. 893

je duševna bol emocija koja se javlja kod pojedinca čije je lično pravo ugroženo ili povrijeđeno.⁵

Uopšteno govoreći, obzirom da mogu nastati kao posljedica usljed djelovanja najrazličitijih uzroka, duševne boli nastaju vrlo često. Prema ZOO, duševne boli nisu samostalan oblik nematerijalne štete, nego se javljaju kao posljedica neke štetne radnje. Da bi se izbjegao veliki broj tužbenih zahtjeva usmjerenih na naknadu nematerijalne štete ZOO je izdvojio i uzeo kao pravno relevantne samo one uzroke koji skoro uvijek imaju za posljedicu duševne boli, a što je redovna pojava kod smrtnog slučaja bliske osobe.⁶ Međutim, ZOO ograničava i krug posredno oštećenih koji su ovlašteni zahtijevati naknadu štete u ovim slučajevima.⁷

2. Pojam, svrha i način naknade štete za duševne boli zbog smrti bliske osobe

Nematerijalna šteta, nazvana još i moralna, idealna, neimovinska, te šteta u ličnosti, predstavlja povredu građanskim pravom zaštićenih čovjekovih ličnih dobara.⁸ Povreda ovih ličnih dobara najčešće se i ne manifestuje vanjskim znacima, nije vidljiva, nego se manifestuje kao unutrašnje subjektivno trpljenje oštećenika.

Da bi se šteta⁹ kao pravni pojam razlikovala od opšteg pojma štete, neophodno je da se radi o gubitku za koji prema pozitivnim zakonskim propisima

---

⁵ B. Blagojević; V. Krulj: Komentar Zakona o obligacionim odnosima. Drugo izdanje. Savremena administracija, Beograd, 1983. str. 520, te M. Počuča, Naknada nematerijalne štete zbog pretrpljenog straha. Privredna akademija, Novi Sad, 2008. str. 92.

⁶ Član 200. ZOO "…za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, naruženja, povrede ugleda, časti, slobode prava ili prava ličnosti, smrti bliskog lica kao i za strah, sud će ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdava, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete, pa čak i u njenom odsustvu"

⁷ Tako je u članu 201. ZOO utvrđeno da u slučaju smrti nekog lica, sud može dosuditi članovima njegove uže porodice (bračnom drugu, djeci i roditeljima) pravičnu novčanu naknadu za njihove duševne bolove, ali se može dosuditi i vanbračnom drugu, braći i sestrama ako je između njih i umrlog postojala trajnija zajednica života.

⁸ Vidi: A. Bikić, Obligaciono pravo – opći dio. Drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2007., str. 239, O. Stanković, Naknada štete. Nomos, Beograd, 1980. str. 23-29, te I. Crnić, Neimovinska šteta. II izdanje. Pravne teme, Organizator, Zagreb, 2006., str. 62-70.

⁹ U članu 155. ZOO, šteta je definisana na slijedeći način: *Šteta je umanjenje nečije imovine (obična šteta) i sprječavanje njihovog povećanja (izmakla korist), kao i nanošenje drugome fizičkog ili duševnog bola ili straha (nematerijalna šteta).*

neko odgovara odnosno da se radi o pravno nadoknadivoj šteti.¹⁰ Da bi postojao obligacioni odnos iz kojeg proizilazi obaveza naknade štete potrebno je da su ispunjeni opći uslovi: postojanje dva različita lica, oštećeni i štetnik, da postoji radnja činjenja ili propuštanja (štetna radnja), da je ta radnja protivpravna, da je nastala šteta, da postoji uzročna veza između štetne radnje i štete, te da postoji odgovornost lica za učinjenu štetu.¹¹

Jedna štetna radnja može prouzrokovati štetne posljedice kod više osoba, a zavisno od toga da li je štetna radnja na neku osobu uticala posredno ili neposredno, razlikujemo neposrednu ili izvornu i posrednu nematerijalnu štetu. Kao što je već rečeno, duševne boli koje nastanu kod osoba zbog smrti bliskog srodnika predstavljaju posrednu štetu.¹²

Pod naknadom štete podrazumjeva se uklanjanje ili ublažavanje štetnih posljedica po oštećenog na račun nekog trećeg, a koje štetne posljedice su nastale zbog neke štetne radnje.¹³ Kada govorimo o naknadi za nematerijalnu štetu u vidu duševnih boli zbog smrti bliske osobe, govorimo o naknadi za povredu na ličnim

---

¹⁰ Pod štetom se u pravnom smislu podrazumijeva svaka šteta pravno zaštićenog dobra, odnosno interesa, koji nastaje mimo volje pogođenog lica i koju je neko dužan nadoknaditi. - J.Radišić: Obligaciono pravo - opšti dio. Nomos, Beograd, 2000. str. 194.

¹¹ Oštećeni je lice koje je pretpjelo štetu, lice kome je šteta učinjena, bilo u imovini, bilo u pravima (ličnosti). S druge strane, štetnik je lice koje je načinilo štetu, a to može biti svako fizičko i pravno lice, ali samo ono lice koje posjeduje deliktnu sposobnost može biti odgovorno za naknadu štete. Da bi neka radnja bila protivpravna, potrebno je da je ona u suprotnosti sa pozitivnim zakonskim propisima, te da predstavlja povredu kako objektivnog prava, tako i povredu nečijeg subjektivnog prava, dakle povredu tijela ili imovine. Štetna radnja se može sastojati od radnje činjenja ili propuštanja. Najbitniji uslov za postojanje osnova za naknadu štete je prouzrokovanje štete, jer da šteta nije nastala ne bi se uopšte ni pokretalo pitanje postojanja osnova za njenu naknadu. Uzročna veza između protivpravne radnje i štete je posljednji uslov koji mora postojati da bi postojala i odgovornost za štetu, a samim tim i postojanje osnova za naknadu štete. U ovom slučaju se misli da je lice odgovorno za onu štetu koja je nastala kao posljedica njegove konkretne radnje, onda kada se njegova radnja odnosi prema šteti kao uzrok prema posljedici. Kada se govori o odgovornosti, ona predstavlja sankciju zbog kršenja prava, ona je posljedica utvrđena pravnom normom za slučaj nepoštivanja pravne norme. Pravnu odgovornost karakteriše i društvena osuda ponašanja delikventa, te se ispoljava u određenim negativnim posljedicama za odgovorno lice. - O pretpostavkama i općim uslovima odgovornosti za štetu vidi: Zdravko Petrović, Pretpostavke i kriteriji odgovornosti za štetu, Izbor sudske prakse XVI broj 9, Beograd, 2008. str 5-9. te O. Stanković, op.cit. str. 90. i Abedin Bikić, op.cit str. 194-229.

¹² J.Radišić, op.cit. str 201-203.

¹³ M. Počuča, op.cit., str. 43.

dobrima, o ljudskom tijelu i psihi, dakle o dobrima od velikog značaja.¹⁴ S obzirom da se kod popravljavanja ovakvog vida štete zbog same njene naravi ne može postići reparacija u smislu uspostavljanja prijašnjeg stanja, u slučaju nastanka duševnih boli zbog smrti bliske osobe dosuđuje se određeni novčani iznos posredno oštećenima na ime satisfakcije.¹⁵ Šteta je neprijatan, a naknada u novcu prijatan doživljaj, način kojim se može potisnuti patnja izazvana doživljajem zbog smrti. Duševni bol je nemjerljiv i novčana naknada nije u funkciji uspostavljanja ekvivalencije kao što je to slučaj kod materijalne štete. Novčana naknada bi trebala omogućiti oštećenom uspostavljanje narušene psihičke ravnoteže, odnosno da oštećeni pomoću određene sume novca sebi omogući neko materijalno zadovoljstvo kao moralnu kompenzaciju i da mu se povrati mir u poremećenoj psihičkoj ravnoteži.¹⁶

Dakle, naknada ovakve štete predstavlja vid zadovoljenja u obliku davanja novčanog iznosa kojim oštećeni sebi pribavlja izvjesno zadovoljstvo, pomoću kojeg će se osjećati ljepše, otkloniti ili ublažiti prouzrokovane mu štetne posljedice. Novčana naknada nematerijalne štete nije cilj već sredstvo kojim oštećeni zadovoljavanjem potreba koje inače ne bi mogao podmiriti, olakšava sebi život i čineći ga podnošljivijim, ublažava duševnu bol koju podnosi. Pravilnom ocjenom elemenata iz člana 200. stav 2. ZOO sprečava se dosuđivanje novčane naknade nematerijalne štete suprotno njenoj svrsi.

3. Krug osoba koje imaju pravo na novčanu naknada štete za duševne boli zbog smrti bliske osobe

Kada usljed smrti neke osobe kod njegovih najbližih srodnika nastanu duševne boli možemo reći da imamo dvije žrtve, prvu koja je izgubila život i drugu koja uslijed te smrti trpi duševne boli.¹⁷ Zakonodavac priznaje pravo na naknadu nematerijalne štete zbog pretrpljene duševne boli bliskim srodnicima umrlog kada je

---

¹⁴ Z. Petrović, op.cit., str. 142.

¹⁵ *U sudskoj praksi zasnovanoj još na pravnim pravilima OGZ-a, novčana naknada kao oblik popravljavanja nematerijalne štete nazivana je satisfakcijom ili zadovoljenjem.* Više: Petar Klarić, *Odštetno pravo*, Narodne novine, Zagreb, 1996., str. 255-258.

¹⁶ Živomir Đorđević, Vladan Stanković; *Obligaciono pravo*, Savremena administracija, Beograd, 1980., str. 409.

¹⁷ *Sudskomedicinsko vještačenje nematerijalne štete, Pravo na naknadu nematerijalne štete po Zakonu o obligacionim odnosima Republike Srbije*, Z.Petrović i Nataša M.Petrović, JP Službeni glasnik, 2011. str 523

smrt nastupila kao posljedica preduzete deliktne radnje štetnika.¹⁸ Tako je prihvaćen stav da pravo na naknadu štete zbog smrti bliskog srodnika ne pripada članovima porodice posredno oštećenim u slučaju kada je smrt bliske osobe prouzrokovao sam neposredno oštećeni, dakle u slučajevima kada je oštećeni izvršio samoubistvo.

Kroz teoriju i praksu se postavljalo pitanje da li je opravdano priznati pravo na novčanu naknadu onima koji zbog te smrti trpe duševne bolove i da li to pravo dati svakom licu ili samo nekima.¹⁹ Da bi se smanjio broj neosnovanih zahtjeva za naknadu, ZOO je opravdano znatno ograničio krug posredno oštećenih kojima pripada ovo pravo i to:

- a) članovima uže porodice umrlog tj. njegovom bračnom drugu, djeci i roditeljima;
- b) braći i sestrama umrlog te
- c) vanbračnom drugu umrlog.

Da bi članovi uže porodice umrlog tj. njegov bračni drug, djeca i roditelji ostvarili pravo na naknadu nematerijalne štete zbog smrti bliske osobe, jedina pretpostavka koja mora biti ostvarena jeste da smrt kod člana uže porodice izaziva duševne bolove. Za postojanje osnova za naknadu ne traži se dakle ni zajednica života, niti je ona bitna okolnost prilikom odmjeravanja visine kazne. Međutim, u sudskoj praksi pravi se razlika u pogledu visine naknade između djece koja su bila na odgoju i skrbi kod roditelja od one koja nisu.²⁰ Odraslo dijete koje u vrijeme smrti roditelja ne živi s njim u porodičnoj zajednici nesporno ima pravo na naknadu samo će visina naknade zavisiti od međusobne emotivne povezanosti roditelja i djeteta.²¹

---

¹⁸ *Pravo na naknadu nematerijalne štete generalno nije bilo dopušteno u bivšim socijalistički zemljama, tako da ni danas u mnogim zemljama nije zakonski priznato pravo na naknadu štete zbog pretrpljenih duševnih boli usljed smrti srodnika, što je slučaj u Albaniji, Mađarskoj, Bjelorusiji, Ukrajini, Moldaviji, Estoniji, Rumuniji* – Z.Petrović i Nataša M.Petrović, *Naknada štete zbog smrti, tjelesne povrede ili oštećenja zdravlja*, Jugoslovenski pregled, Beograd 2008, str.82.

¹⁹ O krugu poredno oštećenih lica koja imaju pravo na ovu naknadu vidi: M. Bukovac Puvača, *Trend proširenja kruga osoba s pravom na novčanu naknadu*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, br. 1, 2007., str. 511.

²⁰ www.almaprnjavorac.com

²¹ *Osamostaljenje djeteta i njegov život van porodične zajednice mogu uticati na visinu naknade, odnosno i na pravo na naknadu samo u toliko ukoliko je ova okolnost uticala na umanjenje, odnosno, uopšte na prestanak njihove međusobne emotivne povezanosti* - Vrhovni sud SR Slovenije, broj: II Ips. 255/81, od 26.11.1981. godine. Vidi: H.Tajić; V. Simović: *Zakon o obligacionim odnosima – četvrt vijeka sudske prakse*, Izbor sudskih odluka 1980-2005.g. Privredna štampa dd, Sarajevo, 2006., str 548.

Pravo na ovu naknadu ima i dijete koje je tek rođeno i koje u trenutku smrti ne može shvatiti gubitak roditelja i osjetiti bol, ali mu naknada pripada na ime duševnih bolova koji će nastati saznanjem za smrt roditelja, kao i za kasnije bolove koje dijete trpi zbog gubitka roditeljske ljubavi, pažnje i njege koju bi mu roditelj pružao.²² Takođe, ovo pravo je priznato u sudskoj praksi začetom, a nerođenom djetetu umrlog lica, pod uslovom da se živo rodi i da je u životu kada se o takvoj naknadi odlučuje.²³ Ovakvo stanovište je opravdano obzirom da se novčana naknada dosuđuje za bol koja nastaje saznanjem za smrt kao i za boli koji nastanu zbog gubitka roditeljske pažnje i ljubavi. Dugo vremena je sudska praksa bila pri stavu da djeca ne mogu biti svjesna gubitka roditelja i da zbog toga ne postoji osnov za ovu naknadu, ali kao što je navedeno, ovaj stav je prevaziđen.²⁴ Pravo na naknadu pripada i majci koja trpi duševne boli zbog smrti začetog djeteta.²⁵

Intenzitet emocionalnih veza između braće i sestara redovno nije tako jak kao kad je riječ o odnosima među ostalim članovima uže porodice. Da bi braća i sestre mogli ostvariti novčanu naknadu za njihove duševne bolove, zakon određuje da je potrebno da je između njih postojala trajnija zajednica života.²⁶ Trajnija zajednica života se u ovom slučaju povezuje sa življenjem u zajedničkom

---

²² Iako nije Zakonom priznato, niti je u Orijentacionim kriterijima obuhvaćeno, u sudskoj praksi je ovo priznato pravo začetom još nerođenom djetetu, koje će nakon rođenja i spoznaje o gubitku roditelja trpiti duševne boli, kao i roditeljima za duševne bolove nastale usljed gubitka ploda. Sudska praksa je dokazala i da se odnos između maćeha i pastorka može u nekim slučajevima izjednačiti sa odnosom roditelja i djece, te se u tom slučaju proširuje krug osoba koje imaju pravo na naknadu štete zbog smrti bliske osobe, a na temelju kriterija koje zakon ne poznaje. - Vidi: Z. Petrović, N. Mrvić-Petrović, Naknada štete op.cit., str. 83-84 i Z. Petrović, op.cit., str. 107-112.

²³ Odluka Vrhovnog suda Vojvodine, Rev. Br 176/87, odluka Okružnog suda u Valjevu, Gž br.54/85, vidi: Z.Petrović, N. Mrvić-Petrović, Naknada štete op.cit., str. 85.

²⁴ Do donošenja ZOO nije bio tačno određen krug lica koja imaju pravo na naknadu zbog smrti bliskog srodnika, ali se sudska praksa ograničavala na djecu i na bračnog druga. Roditelji su imali pravo samo ako poginuli iza sebe nije ostavio porodicu-djecu i bračnog druga. Braća i sestre nisu imali pravo na ovaj vid naknade, kao ni vanbračni drug. Prema istom stajalištu, ni dijete staro dvije godine nema psihofizičke osobine koje uslovljavaju sposobnost intenzivnog i trajnog doživljavanja emocija, pa iz tog razloga nema pravo na naknadu štete za pretrpljene duševne boli zbog smrti oca. – Vrhovni sud jugoslavije, Rev 2395/64. Više: A.Bikić, Naknada štete, op.cit. str 137.

²⁵ Kada je do povrede fetusa došlo prilikom saobraćajne nesreće dok se nalazilo u tijelu majke u devetom mjesecu njene trudnoće koja ima normalan tok, majka ima pravo na naknadu štete za duševne bolove koje je pretrpjela smrću zametka ljudskog bića u njenom tijelu, bez obzira što u vrijeme štetnog događaja dijete nije bilo živo rođeno – Vrhovni sud Srbije, broj: Rev. 2606/99 od 6.10.1999.god. Vidi: H.Tajić; V.Simović, op.cit., str. 551.

²⁶ O novčanoj naknadi za duševne boli zbog smrti bliske osobe kroz sudsku praksu vidi: O. Stanković, op.cit., str. 166-178, te I. Crnić et al., op.cit., str. 36-39.

domaćinstvu. Međutim, vremenom se u dijelu sudske prakse formirao stav da zajednica života ne mora biti poistovječena sa zajedničkim domaćinstvom, ako druge okolnosti, kao što su emotivna povezanost, česte posjete, zajednički organizovana ishrana i druge potrebe, ukazuju na to da su braća ili sestre bili veoma vezani jedno za drugo.²⁷

Kada je u pitanju naknada zbog smrti vanbračnom drugu, ovo pravo priznato je pod pretpostavkom da je između njega i umrlog postojala trajnija zajednica života pri čemu se misli na zajednicu ekonomske prirode sa zajedničkim življenjem.²⁸ U ovom slučaju, prilikom utvrđivanja činjenice postojanja trajnije zajednice života, sudska praksa se vezuje za odredbe Porodičnog zakona koji jasno definiše pojam vanbračne zajednice.²⁹

Ukoliko se krene od činjenice da što je srodnost bliža, to su i prouzrokovani duševni bolovi jači, proizilazi to da su duševni bolovi jači kod sina umrlog nego kod sina od brata umrlog, što je i bio osnov za isključenje drugih srodnika.³⁰

U sudskoj praksi se postavilo i pitanje isključuje li ostvarena šteta u slučaju naročito teškog invaliditeta bliske osobe štetu u slučaju smrti te osobe. Ukoliko bliski srodnici oštećenog trpe duševne bolove zbog njegovog naročito teškog invaliditeta, te na ime toga ostvare pravo na novčanu naknadu, to im ne isključuje pravo da nekoliko godina kasnije ostvare pravo na pravičnu novčanu naknadu u slučaju smrti

---

²⁷ U jednom slučaju sud je našao da se radi o trajnijoj zajednici između dvije sestre koje su živjele svaka u svom stanu, ali su pretežno vrijeme provodile zajedno, posebno iz razloga što su bile u poznijoj životnoj dobi o dugi niz godina su bile upućene jedna na drugu, obzirom da je smrtno stradala sestra u 77. godini života, a razvedena je bila 35 godina i bez djece, dok je tužiteljici 75. godina života i udovica je već 40 godina – Odluka VS RH Rev. 2818/98 od 29.9.1998.god. Vidi: A.Bikić, Naknada štete, Pravni fakultet Univerziteta u sarajevu, Sarajevo 2010., str 139.

U drugom slučaju sud je našao da nema pravo na naknadu štete zbog duševnih bolova izazvanih smrću brata ili sestre koja nije bila rođena u vrijeme štetnog događaja – Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj: Pž 153/98 od 24.10.2000.godine – Bilten VS FBiH broj 2/2000, odluka broj 40, strana 27. Vidi: H.Tajić, V.Simović, op.cit. str.553.

²⁸ U jednom slučaju sud je odbio zahtjev zaručnice na naknadu za pretrpljene duševne boli zbog smrti zaručnika, s obrazloženjem da zaručnica ne dolazi u krug lica koja imaju pravo na tu naknadu, iako je ona nesumnjivo teško patila zbog smrti njenog izabranika – Vidi A.Bikić, Naknada štete, op.cit. str. 139.

²⁹ Prema članu 3. Porodičnog zakona ("Službene novine FBiH" broj: 35/05 i 41/05) *vanbračna zajednica je zajednica žene i muškarca koji nisu u braku ili vanbračnoj zajednici sa drugom osobom, a koja traje najmanje 3 godine ili kraće ako je u njoj rođeno zajedničko dijete.*

³⁰ Vidi: I. Crnić, Naknada nematerijalne štete - neka pitanja, Godišnjak 9, Opatija, 2002. str. 16-20.

neposredno oštećenog ukoliko se utvrdi da je smrt nastupila kao posljedica štetne radnje, te da bliski srodnici usljed toga trpe duševnu bol.³¹

U zemljama bivše Jugoslavije osnov za ovu naknadu utvrđen je na identičan način kao i kod nas, osim u Hrvatskoj. Zakonu o obveznim odnosima Republike Hrvatske³² izmjene su izvršene u pogledu kruga osoba kojima se priznaje pravo na novčanu naknadu nematerijalne štete zbog smrti bliskih srodnika. Naime, proširen je krug lica, te je ovo pravo priznato i djedovima, bakama i unucima, uz ispunjenje uslova postojanja trajnije zajednice života između njih i umrlog, bez obzira na postojanje duševnih bolova kao posljedice smrti.³³ U istoj odredbi ovog Zakona regulisano je i pravo na pravičnu novčanu naknadu roditeljima zbog smrti začetog, a nerođenog djeteta, pravo koje je ranije bilo priznato samo sudskom praksom.³⁴

Važno je napomenuti da za razliku od talijanskog i francuskog zakonodavstva, te anglosaksonskog u kojima je priznato pravo na novčanu naknadu štete za duševne boli zbog smrti bliske osobe, u njemačkom i austrijskom zakonodavstvu, te u skandinavskim zemljama postoji zakonski osnov za dosuđivanje novčane naknade samo neposredno oštećenima. Međutim, sudska praksa ukoliko to okolnosti slučaja opravdavaju, ide u pravcu priznavanja prava i posredno oštećenim.³⁵

3.1. Utvrđivanje visine novčane naknade štete za duševne boli zbog smrti bliske osobe

Za određivanje visine novčanog iznosa na ime naknade bilo kojeg vida nematerijalne štete ne postoje neke jednostavne formule koje bi sudu olakšale posao, kao što je to slučaj kod oštećenja stvari gdje se kao osnov za utvrđivanje iznosa naknade uzima npr. tržišna vrijednost stvari, novonabavljena vrijednost, vrijednost

---

³¹ Vidi: J. Radišić, op.cit., str. 298-301, te Komentar ZOO, II izdanje, Blagojević-Krulj, op.cit., str. 742-744.

³² U članu 1001. ZOO RH ("Narodne novine RH" br. 53/91, 73/91, 3/94, 7/96, 91/96, 112/99) utvrđen je krug posredno oštećenih koji imaju pravo na naknadu štete i u odnosu na naš ZOO proširen je krug lica. Vidi: I. Crnić, Neimovinska šteta, op.cit. str. 192.

³³ Vidi: B. Matijević, Pravo na pravičnu novčanu naknadu u slučaju naročito/osobito teškog invaliditeta neke osobe, Hrvatska pravna revija, VII (9), 2007. str. 48-55.

³⁴ Vidi: M. Počuča, op.cit., str. 37. te I. Crnić, Neimovinska šteta, op.cit. str. 192.

³⁵ Više: Steinger C., B.: New Austrian Tort Law. Draft, Vienna, 2006. te Z.Petrović, N.Mrvić-Petrović, Naknada štete..., op.cit. str. 82.

izvršenog popravka i slično. Upravo je to razlog što gotovo svi pravni sistemi ne određuju zakonom visinu novčane naknade štete već ostavljaju u nadležnosti suda njeno određivanje. Polje slobodne sudske ocjene jako je široko, a posljedica toga je i različitost sudske prakse. Odrediti novčanu naknadu za nešto što nema svoju cijenu zaista je teško. Svaki čovjek je drugačiji od ostalih, a i njegove patnje s obzirom na njihov intenzitet, trajanje i slično, mogu biti vrlo različite. Sud mora voditi računa o tome, ali i o činjenici da visina pravične novčane naknade mora bar donekle biti predvidiva, kako za oštećenog, tako i za odgovornu osobu, kako bi svi oni mogli znati na šta mogu računati kad dođe do parnice radi naknade štete ili kada pitanje te naknade žele riješiti vansudskim putem.

Zavisno od slučaja do slučaja, za utvrđivanje visine novčane naknade sudovi koriste različite metode i kriterije, ali se svakako u ovom polju dobrim dijelom oslanjaju i na sudsku praksu. Takođe od velikog značaja je saradnja između sudija i vještaka odgovarajuće struke, jer bez sudsko-medicinskog vještačenja kojim se utvrđuje jačina i trajanje duševnih boli, sud ne bi mogao dosuditi odgovarajuću novčanu naknadu.³⁶

a) Metode za utvrđivanje visine novčane naknade

Možemo razlikovati dvije metode određivanja naknade nematerijalne štete: apstraktnu i konkretnu. *Apstraktna ili objektivna metoda* uzima u obzir prosjek, uobičajenost sličnih slučajeva. Ona dovodi do uopštavanja sličnih ili istih rezultata za sve slučajeve iste ili slične strukturiranosti u istim ili sličnim okolnostima. Ukoliko se koristi ovom metodom, sud neće u svakom konkretnom slučaju utvrđivati sve pojedinosti nego će se voditi nekim sličnim prethodnim slučajem, te u novonastalom slučaju postupiti kao u tom prethodnom. Pristalice ove metode zagovaraju zakonsku kvalifikaciju tjelesnih povreda i novčanih naknada za njih, što je upravo i učinjeno za automobilske štete u Španiji i Italiji, gdje su utvrđeni iznosi koji se dosuđuju zavisno od životne dobi povrijeđenog u saobraćajnoj nesreći. Ova metoda je karakteristična za Belgiju, Španiju, Luksemburg, Francusku i Italiju.³⁷

Konkretna ili subjektivna metoda koja je dosta preciznija, ali i komplikovanija i dugotrajnija u odnosu na prethodno navedenu metodu, upravo je ta koju

---

³⁶ O značaju sudskomedicinskog vještačenja više: G.Šćepanović, Z.Stanković, Z.Petrović, Sudskomedicinsko vještačenje nematerijalne štete, JP Službeni glasnik, Beograd 2011. str 120-124

³⁷ Više: Lapalus, C. Coutant: Le principe de la reparation integrale en droit prive. Institut de droit des affaires, Presses universitaires d'Aix-en-Provence, Aix-en-Provence, 2002.

primjenjuju naši sudovi prilikom određivanja iznosa novčane naknade. Ova metoda uzima u obzir sve okolnosti konkretnog slučaja i utvrđuje njegove specifičnosti po kojima ovaj slučaj odstupa od prethodnih. Po ovoj metodi sudija utvrđuje i ocjenjuje štetu *in concreto* na temelju stvarno izvedenih dokaza, te u obzir uzima sve okolnosti koje su se pojavile u datom slučaju i koje mogu biti od značaja za utvrđivanje iznosa novčane naknade. Ova metoda je karakteristična i za Njemačku, Austriju i Nizozemsku.³⁸

b) Kriteriji za utvrđivanje visine novčane naknade nematerijalne štete

Kriteriji za određivanje pravične novčane naknade opisani su u členu 200. ZOO-a vrlo uopšteno i jedinstveno za sve oblike nematerijalne štete. Postojanje nekog pravno relevantnog oblika nematerijalne štete ne daje uvijek oštećenom pravo na naknadu. Da bi se oštećenom dosudila novčana naknada potrebno je da to opravdavaju okolnosti slučaja. Kao što je već rečeno, novčana naknada nematerijalne štete predstavlja vid zadovoljenja u obliku davanja određenog novčanog iznosa kojim oštećeni se pribavlja izvjesno zadovoljstvo i tako na neki način otklanja ili ublažava štetu koja mu je prouzrokovana. Po pravilu, ta naknada treba da bude veća ukoliko prouzrokovano štetno stanje duže traje, prvenstveno iz razloga što je pri dužem trajanju štete potreban i veći iznos naknade za odgovarajuće vremenski duže pribavljanje zadovoljstva kojim se šteta otklanja ili ublažava.³⁹

Prema odredbi člana 200. ZOO, proizilazi da su kriteriji za određivanje naknade: jačina bolova i straha, trajanje bolova i straha, te druge okolnosti slučaja. Zadatak suda nije lak. Sudije trebaju mudro postupati prilikom poduzimanja slijedećih radnji: priznavanja prava na naknadu štete, određivanja kolika će biti ta naknada, po kojim kriterijima i po kojim ocjenama, a pri tome voditi računa i o društveno-ekonomskim okolnostima.

---

³⁸ O načinu - metodama određivanja visine novčane naknade vidi: Komentar ZOO, Blagojević-Krulj, op.cit., str. 741.

³⁹ Vidi: Z. Petrović, op.cit., str. 135.

c) Jačina duševnih bolova

Van svake sumnje je da će u nastojanjima da odredi naknadu, osnovni oslonac sudu predstavljati sama šteta, dakle postojanje duševnih bolova, a zatim njihov intenzitet i trajanje.⁴⁰

Sud treba da utvrdi koliko su jaki duševni bolovi koje konkretni oštećeni trpi zbog nedaća što su ga zadesile. Naravno, to je teži zadatak koji zahtijeva svestrano ispitivanje raznih svojstava i osjećaja oštećenika. Iz tog razloga sudska praksa polazi od pretpostavke koju nije teško braniti, a to je da veća blizina krvnog srodstva između oštećenika i umrle osobe i slično, izaziva i veće duševne bolove. Stoga se u sudskoj praksi jačina duševnih bolova ocjenjuje posredno, tj. prema jačini primarne štete čija su oni posljedica. Polazi se od životnog iskustva koje pokazuje da veliki intenzitet primarne štete u pravilu izaziva neuporedivo jače duševne bolove nego kad su štetne posljedice manje. Navedena okolnost ima znatnog uticaja na odmjeravanje visine novčane naknade.⁴¹

Kako na jačinu duševnih boli utiče i emotivna vezanost oštećenika i njegovih bliskih osoba, kao što je već rečeno, od velike je važnosti činjenica da li su neposredno i posredno oštećena osoba živjele otuđene, u mržnji ili neprijateljskim odnosima. Ako bi zahtjev za naknadu takve štete bio usmjeren na sticanje određene imovinske koristi, ne bi bio ostvaren osnovni cilj naknade nematerijalne štete.⁴²

d) Trajanje bolova i straha

Drugi kriterij koji se obavezno mora uzeti u obzir prilikom utvrđivanja visine novčane naknade jeste trajanje duševnih bolova koje može biti vrlo različito. U nekim slučajevima oštećenog duševna bol prati cijeli život, a nekad samo neko određeno vrijeme. Iz tog razloga, u svakom konkretnom slučaju treba utvrditi da li je riječ o trajnim, doživotnim posljedicama ili posljedicama ograničenog trajanja. Tako će npr. u slučaju smrti bliske osobe, osoba mlađe dobi u pravilu duže vremena trpiti

---

⁴⁰ G.Šćepanović,Z.Stanković,Z.Petrović,op.cit. str 44-46, te Komentar ZOO, I izdanje, Blagojević-Krulj, op.cit., str. 538.

⁴¹ Vidi: Z. Petrović, N. Mrvić-Petrović, op.cit, str. 95.

⁴² I. Kaladić: Naročito teški invaliditet bliske osobe i novčana naknada nematerijalne štete i kada se ne kreće u granicama potpunog invaliditeta. Hrvatska pravna revija, VII (7-8), 2007. str. 24.

duševne boli nego osoba starije dobi.⁴³ Iz navedenog proizilazi to da se visina iznosa naknade ovog oblika nematerijalne štete, kao i svih drugih oblika, određuje individualno i da zavisi od cjelokupne situacije i niza okolnosti konkretnog slučaja.⁴⁴

e) Ostale okolnosti slučaja od uticaja na visinu novčane naknade

Iako sud za odmjeravanje novčane naknade najviše značaja pridaje prethodnim kriterijima, ipak su od izuzetne važnosti i druge okolnosti. Okolnosti slučaja koje sud treba uzeti u obzir mogu biti vrlo različite od slučaja do slučaja.⁴⁵

Kao kriterij za odmjeravanje visine novčane naknade može se uzeti npr. imovno stanje štetnika, te broj oštećenih osoba u slučaju naknade štete bliskim osobama direktno oštećenog. *Ukoliko je imovinsko stanje štetnika lošije, a krug oštećenih osoba širi, to će im biti dosuđeni manji novčani iznosi na ime novčane naknade.*⁴⁶ Nadalje, kao jedan od kriterija koji može biti od značaja i koji sud uzima u obzir prilikom utvrđivanja novčane naknade, jeste krivica štetnika. To je zapravo činjenica da li postoji doprinos štetnika u nastanku nematerijalne štete, npr. *da li je smrt prouzrokovana namjerno ili nepažnjom*, jer i to direktno utiče na duševne boli njegovih najbližih. Shodno tome se iznos naknade može smanjiti ukoliko se utvrdi da postoji doprinos oštećenog u prouzrokovanju štete.⁴⁷

Pravni sistemi nekih zemalja dopuštaju novčanu naknadu nematerijalne štete samo kod odgovornosti po osnovu krivice. Tako npr. italijansko pravo zahtijeva da je štetnik izvršio krivično djelo. I švajcarski Zakon o obligacijama daje oštećenom pravo na novčano zadovoljenje zbog nematerijalne štete samo u slučaju kad naročita težina povrede i krivica to opravdavaju. Međutim, novija praksa švajcarskog Saveznog suda odlučila se za stanovište da potraživanje naknade zbog tjelesne povrede i smrti nije uslovljeno krivicom učinioca, nego je dovoljna i njegoa objektivna odgovornost.⁴⁸

---

⁴³ Vidi: D. Simonović, Simonović, Dragoljub: Naknada štete prema Zakonu o obligacionim odnosima. Pravna biblioteka, Beograd, 2009. str. 330-331.

⁴⁴ A. Bikić, Naknada štete, op.cit. str. 137-139

⁴⁵ O ostalim okolnostima vidi: M. Počuča, op.cit., str. 50 i uporedi sa I. Crnić, Naknada nematerijalne štete - neka pitanja, op.cit., str. 47.

⁴⁶ Vidi: Z. Petrović, op.cit, str. 141.

⁴⁷ Ibid, str. 136.

⁴⁸ D. Simonović, op.cit., str. 332.

4. Orijentacioni kriteriji

Orijentacioni kriteriji Vrhovnog suda FBiH⁴⁹ i iznosi za utvrđivanje visine novčane naknade za duševne bolove zbog smrti bliskog srodnika su:

- za slučaj smrti bračnog i vanbračnog druga i djeteta - 20.000,00 KM
- za slučaj gubitka ploda roditeljima - 7.000,00 KM
- za slučaj smrti roditelja: djetetu koje se nalazi na odgoju i izdržavanju kod roditelja - 20.000,00 KM, a djetetu - 12.000,00 KM
- za slučaj smrti brata ili sestre - 7.000,00 KM.

Novčana naknada za duševne bolove djeteta zbog smrti roditelja predstavlja naknadu kako za bol izazvanu samim saznanjem za smrt, tako i za sve kasnije bolove koje dijete trpi zbog gubitka roditelja, ljubavi, njege i pažnje koju bi mu roditelj pružao. Novčana naknada za sve navedene bolove se dosuđuje jedinstveno jer oni čine jedinstveni oblik nematerijalne štete – duševni bol zbog smrti člana uže porodice.

Orijentacioni kriteriji za utvrđivanje visine naknade nematerijalne štete Apelacionog suda BD⁵⁰ i iznosi za utvrđivanje visine novčane naknade za duševne bolove zbog smrti bliskog srodnika su:

- bračnom drugu, djeci, roditeljima i vanbračnom drugu, ako je postojala trajnija zajednica života - orijentaciono 15.000,00 KM
- za slučaj gubitka ploda roditeljima - orijentaciono 5.000,00 KM
- braći i sestrama pod uslovom da je postojala trajnija zajednica života između njih i umrlog - orijentaciono 7.000,00 KM
- u izuzetno teškim slučajevima (djeci zbog smrti oba roditelja, roditeljima zbog smrti jedinog djeteta ili smrti više od jednog djeteta) - orijentaciono 20.000,00 KM.

U ovim kriterijima je takođe istaknuto da pravična novčana naknada za duševne bolove djeteta zbog smrti roditelja predstavlja naknadu kako za bol izazvanu samim saznanjem za smrt, tako i za sve kasnije bolove koje dijete trpi zbog gubitka roditelja – ljubavi, njege i pažnje koju bi mu roditelj pružao, te da ovo pravo pripada

---

⁴⁹ Orijentacioni kriteriji od 20.11.2006. godine, vidi: www.almaprnjavorac.com

⁵⁰ Broj: 097-0-Su-10-00 od 01.07.2010. godine - vidi: Baroš, Predrag: Naknada određenih vidova nematerijalne štete prouzrokovane upotrebom motornog vozila i troškovi parničnog postupka, kroz sudsku praksu. Glosarijum, Beograd, 2009.

i djetetu koje zbog uzrasta nije moglo osjetiti bol zbog same smrti roditelja. Sve ovo utvrđeno je iz tog razloga što je u pitanju naknada za jedinstven oblik nematerijalne štete.

Zaključcima građanskog odjeljenja Osnovnog suda u Banjoj Luci nije utvrđen iznos koji bi služio orijentaciono prilikom dosuđivanja novčane naknade po ovom osnovu.⁵¹

Analizom i upoređivanjem iznosa u navedenim kriterijima dolazimo do zaključka da postoji neujednačenost u pogledu dosuđivanja novčane naknade za duševne boli zbog smrti bliske osobe. Republika Hrvatska uopšteno dosuđuje u ovakvim slučajevima veće novčane iznose,⁵² a ni iznosi u Crnoj Gori nisu mnogo manji,⁵³ dok je npr. u Orijentacionim kriterijima koji se primjenjuju u Brčko Distriktu čak i za duševne bolove zbog smrti bračnog druga utvrđen manji iznos nego u Orijentacionim kriterijima koji se primjenjuju u FBiH. Nisu rijetki slučajevi da sudovi dosuđuju upravo naprijed navedene maksimalno utvrđene iznose.

Cilj donošenja ovih kriterija je da omoguće ujednačenu primjenu nevedene zakonske odredbe ali ne predstavljaju formulu koja automatizmom služi za izračunavanje novčane naknade, a važe i primjenjuju se u svakom parničnom postupku u svim stepenima suđenja koji za predmet ima utvrđivanje visine novčane naknade nematerijalne štete. Svrha njihove primjene jeste da oštećeni brzo i sigurno,

---

⁵¹ Broj: Su-150/99 od 22.4.1999. godine, Ibid.

⁵² *Orijentacioni kriteriji Vrhovnog suda R Hrvatske i iznosi za utvrđivanje visine novčane naknade za duševne bolove zbog smrti bliskog srodnika su: za slučaj smrti bračnog i vanbračnog druga i djeteta - 220.000,00 kn, za slučaj gubitka ploda roditeljima - 75.000,00 kn, za slučaj smrti roditelja: djetetu - 150.000,00 kn, a djetetu koje se nalazi na odgoju i skrbi kod roditelja - 220.000,00 kn te za slučaj smrti brata ili sestre - 75.000,00 kn. Utvrđeni su od strane Vrhovnog suda R.Hrvatske 29.11.2002. godine. Više: I.Crnić, op.cit.str 207.*

⁵³ *U Pravilniku Crne Gore je utvrđeno da se u zavisnosti od slučaja i emocionalne veze, naknada određuje na sljedeći način: maloljetnom djetetu zbog smrti oba roditelja, 22.000 EUR, maloljetnom djetetu zbog smrti jednog roditelja, 11.000 EUR, punoljetnom djetetu zbog smrti jednog roditelja, 8.500 EUR, punoljetnom djetetu zbog smrti oba roditelja, 16.000 EUR, roditelju zbog smrti djeteta jedinca - jedinice, 14.000 EUR, roditelju zbog smrti jednog djeteta ili više djece do 30 godina života, po jednom djetetu, 12.000 EUR, roditelju zbog smrti jednog djeteta ili više djece preko 30 godina života, po jednom djetetu, 10.000 EUR, bratu ili sestri za smrt brata ili sestre, 7.000 EUR, bračnom i vanbračnom drugu za smrt bračnog ili vanbračnog druga, 8.000 EUR, roditeljima zbog gubitka ploda, zavisno od starosti ploda majci 3.000 - 5.000 EUR-a, a ocu 2.000 - 4.000 EUR-a. Usvojeni od strane Savjeta za nadzor osiguranja i objavljeni u Sl.listu Crne Gore br 35/2009 od 3.6.2009.godine. Više: G.Šćepanović; Z.Petrović; M.Bлагоjević: Medicinski aspekti veštačenja nematerijalne štete nastale mehaničkim dejstvima. Aktuelni problemi naknade štete i osiguranja, Budva, 2004.*

uz što manje troškova i komplikacija dođe do novčane naknade nematerijalne štete. Međutim, u praksi nije rijetka pojava mehaničke primjene kriterija jer sudovi prilikom odlučivanja o iznosu naknade uzimaju u obzir samo osnovne elemente slučaja, a propuštaju ocijeniti sve druge okolnosti, što dovodi do apsurdnih situacija.⁵⁴

5. Zaključak

Čovjeku kao biološkom biću svojstvena su prava na fizički integritet koji čini osnov njegove egzistencije. Povreda prava ličnosti na tjelesno i duševno zdravlje može se očitovati kao fizička i kao duševna bol. Pri tome je i duševna bol činjenica na osnovu koje će sud prosuđivati da li je ona takve jačine i trajanja da u konkretnom slučaju postoji osnov za naknadu nematerijalne štete.

Smrt neke osobe po prirodi stvari uzrokuje bol svima onima koji su voljeli umrlag. Duševna bol koju smrt neke osobe prouzrokuje drugima može se javiti i kod osoba koja sa umrlom osobom nisu u srodstvu niti su bračni ili vanbračni drugovi iz razloga što je moguće da su usred raznovrsnih životnih situacija osobe bile izuzetno povezane zbog čega je postojao i osjećaj ljubavi. Međutim, iz praktičnih razloga da bi se suzio broj tužbenih zahtjeva odredbama ZOO ograničen je krug osoba koja imaju pravo na naknadu za duševnu bol koju trpe zbog smrti bliske osobe. Na taj način su od naknade isključene unaprijed čitave kategorije osoba.

Pravo na novčanu naknadu za pretrpljene duševne boli zbog smrti bliske osobe ne pripada dakle osobama na koje je štetna radnja bila direktno usmjerena, nego onima koji zbog smrti bliske osobe trpe duševne boli.

Ne postoji mogućnost da se visina novčana naknada koja se dosuđuje na ime duševnih bolova zbog smrti bliske osobe odredi da stvarno predstavlja odgovarajuću vrijednost. Ona treba biti veća od neke simbolične naknade, ali ne tolika da predstavlja materijalno eksploatisanje duševnog bola za izgubljenim bliskom osobom. Oštećeni bi sebi trebao pribaviti neko materijalno zadovoljstvo koje bi predstavljalo kompenzaciju za prouzrokovanu mu štetu. Koje će to zadovoljstvo biti, zavisi od slučaja do slučaja, od oštećenog do oštećenog, ali kao posljedica odnosno krajnji cilj

---

⁵⁴ I. Crnić, Neimovinska šteta, op.cit., str. 188.

novčane naknade nematerijalne štete jeste zadovoljan oštećeni i stanje kao da šteta nije ni nastala.

Nema sumnje da je naknada nematerijalne štete vrlo osjetljivo područje zaštite prava ličnosti, konkretno njene emocionalne sfere te je značaj za dalje proučavanje i istraživanje u ovoj oblasti utoliko veći. Svaki čovjek je individua za sebe, njegove emocije su specifične, jer ne podnose svi na isti način svakodnevne događaje, pa tako ni smrt. Nije jednostavno odrediti ekvivalent u novcu za pretrpljenu duševnu bol. Što je život kompleksniji, stresniji i skuplji to su pojedinci emotivno nestabilniji i njihovo raspoloženje oscilira, tako da postoji potreba da se u svakom konkretnom slučaju utvrđuje jačina i trajanje duševnih boli, uzevši u obzir sve okolnosti slučaja te shodno tome da se utvrdi novčani iznos na ime naknade štete, a koji u velikom broju slučaja treba biti i veći od maksimalno utvrđenog iznosa u Orijentacionim kriterijima.

6. Literatura

a) Knjige:

- Alaburić, Vesna; Baretić, Marko; Crnić, Ivica; Dika, Mihajlo; Gavela, Nikola; Klarić, Petar; Miladin, Petar; Nikšić, Saša: Odgovornost za neimovinsku štetu zbog povrede prava osobnosti. Opća redakcija Klarić Petar, Narodne novine d.d., Zagreb, 2006.
- Barbić, Jakša; Crnić, Ivica; Ćurković, Marijan; Grbin, Ivo; Kačer, Hrvoje; Momčinović, Hrvoje; Sessa, Đuro: Naknada štete. Inženjerski biro, d.d., Zagreb, 2006.
- Bikić, Abedin: Obligaciono pravo - opći dio. Svjetlost, Sarajevo, 2005.
- Bikić, Abedin: Obligaciono pravo – opći dio. Drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2007.
- Bikić, Abedin: Naknada štete. Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2010.
- Blagojević, Borislav; Krulj, Vrleta: Komentar Zakona o obligacionim odnosima. Savremena administracija, Beograd, 1980.
- Blagojević, Borislav; Krulj, Vrleta: Komentar Zakona o obligacionim odnosima. Drugo izdanje. Savremena administracija, Beograd, 1983.
- Carval, S. Galland: Unification of Tort Law: Damages, Principles of European Tort Law. Kluwer Law International, The Hague/London/Boston, 2001.

- Crnić, Ivica: Naknada štete. Zagreb, 1995.
- Crnić, Ivica: Neimovinska šteta. II izdanje. Pravne teme, Organizator, Zagreb, 2006.
- Crnić, Ivica; Grbin, Ivo; Jeličić, Olga; Momčinović, Hrvoje; Anđelović, Simun; Lui, Ante; Ćurković, Marijan: Naknada nematerijalne štete po ZOO, Pravni i medicinski aspekti. Organizator, Zagreb, 2003.
- Crnić, Ivica; Ilić, Ante: Osiguranje i naknada štete u saobraćaju. Informator, Zagreb, 2000.
- Duško, Medić; Tajić, Haso: Nematerijalna šteta u praksi. Privredna štampa Sarajevo, Banja Luka, 2008.
- Dutertre, Gilles; Van der Velde, Jakob: Ključni izvodi iz izbora presuda Evropskog suda za ljudska prava i odluka i izvještaja Evropske komisije za ljudska prava. Savjet Evrope, 1998.
- Đorđević, Živomir; Stanković Vladan: Obligaciono pravo. Naučna knjiga, Beograd, 1987.
- Đorđević, Živomir; Stanković Vladan: Obligaciono pravo - opšti deo. Savremena administracija, Beograd, 1980.
- Đorđević Živomir; Perović S.: Komentar Zakona o obligacionim odnosima. Savremena administracija, Beograd, 1995.
- Gomien, Donna: Kratki vodič kroz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima. Publikacija Vijeća Evrope Blicdruk, Sarajevo, 2005.
- Gorenc, Vilim: Zakon o obveznim odnosima s komentarom. RRiF, Zagreb, 1998.
- Horvat, Martin: Rimsko pravo. ŠK Zagreb, Zagreb, 1974.
- Jakšić, Stevan: Obligaciono pravo - opšti dio: Veselin Masleša, Sarajevo, 1953.
- Klaić, Bratoljub: Rječnik stranih riječi. Nakladni zavod MH, Zagreb, 1980.
- Klarić, Petar: Odštetno pravo. Narodne novine, Zagreb, 1996.
- Klarić, Petar: Odštetno pravo – IV izmijenjeno i prošireno izdanje. Narodne novine d.d., Zagreb, 2003.
- Klarić, Petar: Pravna osnova odgovornosti za štetu, Odštetno pravo. Narodne novine, Zagreb, 2003.
- Koziol H., C.: B. Steininger Yearbook on European Tort and Insurance Law. Springer, Vienna, New York, 2005.
- Lapalus, C. Coutant: Le principe de la reparation integrale en droit prive. Institut de droit des affaires, Presses universitaires d'Aix-en-Provence, Aix-en-Provence, 2002.
- Mašović, Dušan: Zakon o obligacionim odnosima sa registrom pojmova – zbirka

- saveznih propisa. Novinsko-izdavačka ustanova Sl. list SFRJ, Beograd, 1978.
- Medić, Duško; Tajić, Haso: Nematerijalna šteteta u praksi. Privredna štampa, Sarajevo-Banja Luka, 2008.
  - Milošević, Ljubiša: Obligaciono pravo - šesto izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Savremena administracija, Beograd, 1982.
  - Mrvić-Petrović, Nataša; Petrović, Zdravko; Filipović, Aleksandar: Obavezno osiguranje od autoodgovornosti i naknada štete. Institut za kriminološka istraživanja, Beograd, 2000.
  - Petrović, Zdravko; Mrvić-Petrović, Nataša: Naknada štete zbog smrti, telesne povrede ili oštećenja zdravlja. Jugoslovenski pregled, Beograd, 2008.
  - Petrović, Zdravko: Naknada nematerijalne štete zbog povrede prava ličnosti. Vojska, Beograd, 1996.
  - Perović, Slobodan; Stojanović, Dragoljub: Komentar Zakona o obligacionim odnosima. I knjiga. Savremena administracija, Beograd, 1995.
  - Počuča, Milan: Naknada nematerijalne štete zbog pretrpljenog straha. Privredna akademija, Novi Sad, 2008.
  - Radišić, Jakov: Obligaciono pravo - opšti dio. Nomos, Beograd, 2000.
  - Šćepanović, Gavriilo; Stanković, Zoran; Petrović, Zdravko: Sudskomedicinsko vještačenje nematerijalne štete. JP Službeni glasnik, Beograd, 2011.
  - Simonović, Dragoljub: Naknada štete prema Zakonu o obligacionim odnosima. Pravna biblioteka, Beograd, 2009.
  - Stanković, Obren: Novčana naknada neimovinske štete. Savremena administracija, Beograd, 1968.
  - Stanković, Obren: Naknada štete – novčana naknada neimovinske štete. Savremena administracija, Beograd, 1972.
  - Stanković, Obren: Enciklopedija imovinskog prava i prava udruženog rada I-III, Tom treći. Novinsko-izdavačka ustanova, Službeni list SFRJ, Beograd, 1978.
  - Stanković, Obren: Naknada štete. Nomos, Beograd, 1980.
  - Stanojčić, Gordana: Aktuelna sudska praksa iz obligacionog prava. Poslovni biro doo, Beograd, 2006.
  - Starck, B.: Obligations – Resposabilite delictuelle. Cinquieme edition par Henri Roland et Laurent Boyer, Litec, Paris, 1996.
  - Steininger C., B.: New Austrian Tort Law. Draft, Vienna, 2006.
  - Tajić, Haso; M. Simović, Vladimir: Zakon o obligacionim odnosima – četvrt vijeka sudske prakse. Izbor sudskih odluka 1980-2005.g. Privredna štampa dd, Sarajevo, 2006.
  - Tajić, Haso: Zakon o obligacionim odnosima FBiH i RS. Privredna štampa dd,

Sarajevo, 2005.

- Triva, S.; Belajec V.; Dika, M.: Građansko parnično procesno pravo. Narodne novine, Zagreb, 1986.
- Toroman, M.: Odmeravanje naknade štete u građanskom pravu. Institut za uporedno pravo, Beograd, 1969.
- Živković, Sreten: Naknada imovinske i neimovinske štete. Savremena administracija, Beograd, 1972.
- B. Vizner: Komentar ZOO. Zagreb, 1978.

b) Časopisi, zakoni, presude:

- Baroš, Predrag: Naknada određenih vidova nematerijalne štete prouzrokovane upotrebom motornog vozila i troškovi parničnog postupka, kroz sudsku praksu. Glosarijum, Beograd, 2009.
- Bubić, Goran: Aktuelna pitanja naknade materijalne i nematerijalne štete nastale tokom rata u Bosni i Hercegovini. Pravna riječ III (8), Sarajevo, 2006.
- Crnić, Ivica: Naknada nematerijalne štete - neka pitanja. Godišnjak 9, Opatija, 2002.
- Crnić, I.: Oblici nematerijalne štete i kriteriji za odmjeravanje pravične novčane naknade. Naša zakonitost, br. 10/86, Zagreb, 1986.
- Crnić, I. i Zečević, D.: Otklanjanje proturječnosti i drugih nedostataka u iskazu medicinskih vještaka pred sudom. Naša zakonitost, br. 6/84, Zagreb, 1984.
- Dobrić, Slaven: Početak tijeka zatezne kamate na naknadu neimovinske štete: Komentar dosadašnje sudske prakse u svjetlu odredaba novog Zakona o obligacionim odnosima i Zakona o obveznim osiguranjima u prometu. Hrvatska pravna revija, 2007.
- Izvodi iz sudske prakse evropskog suda za ljudska prava. COLPI, Sarajevo, 2001.
- Kaladić, Ivan: Naročito teški invaliditet bliske osobe i novčana naknada nematerijalne štete i kada se ne kreće u granicama potpunog invaliditeta. Hrvatska pravna revija, VII (7-8), 2007.
- Kaladić, Ivan: Opisivanje i stupanj smanjenja životne aktivnosti u vezi s pravičnom naknadom za duševne boli. Hrvatska pravna revija, br. 6/06, 2006.
- Ljudska prava i odabrani međunarodni dokumenti. Sarajevo, 1999.
- Matijević, Berislav: Pravo na pravičnu novčanu naknadu u slučaju naročito/osobito teškog invaliditeta neke osobe. Hrvatska pravna revija, VII (9), 2007.
- Medić, Duško: Rasprave iz građanskog i poslovnog prava - Značaj vještačenja u

- parnicama za naknadu nematerijalne štete. Udruženje pravnika Republike Srpske, Banja Luka, 2007.
- Medić, Duško: Neki aspekti naknade štete za duševne bolove zbog umanjena životne aktivnosti. Naknada štete i osiguranje, Budva, 2005.
  - Medić, Duško: Naknada štete za duševne bolove zbog umanjena životne aktivnosti. Pravni savjetnik, 2002.
  - Međunarodni dokumenti o ljudskim pravima. Fond otvoreno društvo BiH u Sarajevu, 1996.
  - Obligacijski zakonik Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 83/01)
  - Petrović, Zdravko: Utvrđivanje novčane naknade za pretrpljene duševne bolove zbog naruženosti: Pravni život, br. 11/ 86, 1986.
  - Zdravko Petrović: Pretpostavke i kriteriji odgovornosti za štetu. Izbor sudske prakse XVI, broj 9, Beograd, 2008.
  - Petrović, Zdravko: Odmeravanje naknade nematerijalne štete. Glasnik pravde, br. 6/00.
  - Petrović, Dušan: Oblici nematerijalne štete i njena naknada. Pravna praksa – pravni život, br.1, Beograd, 1989.
  - Porodični zakon FBiH ("Službene novine FBiH", 35/05, 41/05)
  - Presuda Vrhovnog suda Srbije, broj: Rev-6048/99 od 12.7.2000.
  - Presuda Vrhovnog suda Hrvatske, broj: Rev-2091/89 od 26.4.1989.
  - Radišić, Jakov: Razgraničenje imovinske i neimovinske štete. Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, 1998.
  - Radolović, Aldo: Pravo osobnosti u novom Zakonu o obveznim odnosima. Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 1991.
  - Stanišić, Slobodan: O konkurenciji prava na naknadu štete i prava na osiguranu sumu. ZIPS, Biblioteka stručnih izdanja, priručnik 9, 2008.
  - Stanišić, Slobodan: Odgovorna lica za štete prouzrokovane motornim vozilom. ZIPS, Biblioteka stručnih izdanja, priručnik 9, 2008.
  - Stanišić, Slobodan: O konkurenciji prava na naknadu štete i prava na osiguranu sumu. Advokatska komora Republike Srpske, 2005.
  - Stojaković, B.; Stojaković, M.: Psihijatrijska vještačenja nematerijalne (neimovinske) štete. Vještak, br. 4/01, 2001.
  - Šćepanović, Gavriilo; Petrović Zdravko; Blagojević, M.: Medicinski aspekti vještačenja nematerijalne štete nastale mehaničkim dejstvima. Aktuelni problemi naknade štete i osiguranja, Budva, 2004.
  - Trifunović,P; Naknada neimovinske štete zbog smrti bliskog lica, Pravni život, 1998, t.II, br10, str 893.

- Velić, Ismet: Neimovinska šteta i naknada neimovinske štete u teoriji i sudskoj praksi (I dio). Pravni savjetnik, 2005.
- Velić, Ismet: Neimovinska šteta i naknada neimovinske štete u teoriji i sudskoj praksi (II dio). Pravni savjetnik, br. 2/05
- Volarić, Branko: Vještačenje u civilnim parnicama. Sudska medicina, Dušan Zečević i suradnici, Zagreb, 1980.
- Vučić-Milovanović, Aleksandra: Novčana naknada za pretrpljene duševne bolove srodnika u slučaju smrti ili teškog invaliditeta bliske osobe u austrijskom pravu. Evropski Savjetnik 1/2006, Praksa evropskih sudova, Međunarodni tromjesečni časopis za pravnu teoriju i praksu, Novi Sad, 2006.
- Vučković, V.: Naknada buduće nematerijalne štete. Pravni život, br. 9-10/92, 1992.
- Zakon o obligacionim odnosima - ZOO ("Sl. list SFRJ" br. 29/78; 39/85; 45/89; 57/89; "Sl. list RBiH" br. 2/92; 13/93; 13/94; 29/03)
- Zakon o obligacionim odnosima Srbije ("Službene novine SFRJ" br. 29/1978; 39/1985, 45/1989 i 57/1989)
- Zakon o obligacionim odnosima Crne Gore ("Službeni list Crne Gore" br. 47/08)
- Zakon o obligacionim odnosima FBiH ("Službeni list SFRJ" broj: 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, 2/92, 13/93, 13/94 I 29/03)
- Zakon o obveznim odnosima R Hrvatske ("Narodne novine RH" br. 53/91, 73/91, 3/94, 7/96, 91/96, 112/99)
- www.almaprnjavorac.com